

rudaí-beo

Cad a theastaíonn uainn chun fás go maith?

Súil thapa ar an gceacht

Oscail an ceacht trí fhiafraí cad a bhí de dhíth ar an gcorp cheana féin ar maidin — uisce, bia, codladh, cóta te nó barróg. Cuir an difríocht idir riachtanas agus mian in aithne, ansin sórtálann grúpaí naoi gcárta pictiúr i dhá fhonsa. Oibrigh an crann sórtála idirghníomhach le ceithre chárta faoin lá scoile agus greamaigh cairt an ranga ina bhfuil sé riachtanas: bia, uisce, aer, codladh, teas agus cúram. Tarraingíonn nó scríobhann na daltaí dhá riachtanas agus dhá mhian sa Dialann Imscrúdaithe, ansin pléann siad le páirtí conas a thugann bia fuinneamh dúinn chun súgradh agus foghlaim.

Cuspóirí foghlama

- Samplaí ón saol laethúil a shórtáil ina rudaí a theastaíonn ó dhaoine agus ina rudaí is mian le daoine a bheith acu
- Bia, uisce, aer, codladh, teas agus cúram a ainmniú mar rudaí a chabhraíonn le daoine fás go maith

Roimh an gclog — ullmhúchán

Priontáil sraith amháin de na naoi gcárta pictiúr riachtanas agus mianta do gach grúpa an lá roimh ré. Leag amach dhá fhonsa nó dhá mhata sórtála lipéadaithe do gach grúpa. Glan spás ar an mballa nó ar an gclár bán idirghníomhach ionas gur féidir an chairt fáis sé fhocal a thógáil ó spás folamh le linn an cheachta, sula n-osclaítear na dialanna.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
cártaí pictiúr riachtanas agus mianta (uisce, dinnéar, codladh, cóta te, cúram, aer, milseáin, bréagán, cluiche scáileáin)	1	grúpa	leagan inphriontáilte a chuirtear ar fáil	deilbhíní simplí lámhtharraingthe ar nótaí greamaitheacha nó ar phíosaí seanchárta
fonsaí sórtála nó mataí sórtála lipéadaithe (riachtanas / mian)	2	grúpa	seomra ranga	dhá bhileog pháipéir agus riachtanas agus mian scríofa orthu mar lipéid
Leathanach sa Dialann Imscrúdaithe	1	dalta	leagan inphriontáilte a chuirtear ar fáil	leathanach glan fillte ina dhá leath: riachtanas agus mian
spás ar an mballa nó ar an gclár fógraí do chairt fáis an ranga	1	rang	seomra ranga	liosta ar an gclár bán idirghníomhach dar teideal rudaí a chabhraíonn linn fás

Pointe sábháilteachta

Coinnigh an chaint faoin mbaile agus faoin lón séimh agus gan breithiúnas — ná rangaigh bia, cóta ná cúram teaghlaigh aon duine riamh. Nigh na lámha má úsáideadh lipéid ghreamaitheacha agus sibh ag slachtú.

Céimeanna teagaisc

- **Ag Tosú:** Coinnigh éadrom é agus ó bhéal amháin — gan cártaí fós. Bailigh dornán smaointe faoin maidin ón mbaile agus ón scoil ionas go dtiocfaidh an rang chuig an sórtáil lena samplaí féin. Fiafraigh: Cad a chabhraíonn leis an gcorp fás? Cad atá deas ach nach dteastaíonn gach lá?
- **Riachtanais agus mianta:** Ná taispeáin ar an scáileán ach príomhphointe gearr an chláir. Déan samhltú os ard ar an timthriall smaointeoireachta uair amháin roimh an sórtáil: fiafraigh díot féin an riachtanas nó mian é béirín, cuir i gcomparáid é le bia, uisce, aer, codladh, teas nó cúram, ansin socraigh gur mian é agus gur riachtanas é geansaí te ar lá fuar.
- **Riachtanais agus mianta a shórtáil:** Siúil timpeall agus fiafraigh cén fáth ar cuireadh gach cárta san áit ar cuireadh é. Má chuireann grúpa an dinnéar leis na mianta, fiafraigh cad leis a n-úsáideann an corp bia — fuinneamh do na cosa chun rith agus don inchinn chun smaoineamh. Coinnigh an chaint séimh; ná rangaigh lón ná baile aon duine riamh.
- **Cártaí an lae scoile agus ár gcairt fáis:** Oibrigh an crann sórtála idirghníomhach leis na ceithre chárta nua faoin lá scoile amháin — timpeall ceithre nóiméad. Iarr ar phéire eile cur le gach freagra. Ansin tóg an chairt fáis ó spás folamh: iarr ainmneacha ón sórtáil sna fonsaí agus ná greamaigh bia, uisce, aer, codladh, teas agus cúram ach de réir mar a luann an rang iad. Ná hoscail na dialanna go dtí go mbeidh na sé cinn ar fad le feiceáil.
- **Riachtanais agus mianta a thaifeadadh:** Díriú aird ar an gcairt chríochnaithe mar an t-aon fhoinsé riachtanas. Inis don rang gur ó shamplaí ón mbaile nó ón scoil nach bhfuil ar an gcairt a thagann na mianta. Tairg smaointe tosaigh gasta ó bhéal má bhíonn páiste i bponc: uisce agus bréagán; codladh agus milseáin. Ná labhair faoi bhia ach mar fhuinneamh don súgradh agus don fhás — gan aon chaint ar chalaí.
- **Tugann bia fuinneamh dúinn:** Plé le páirtí ar feadh nóiméid nó dhó, ansin ná glac ach le dhá nó trí ghuth ón rang. Abair os ard: cabhraíonn an bricfeasta leis na cosa rith sa chlós agus leis an inchinn smaoineamh sa rang. Críochnaigh le riachtanais an bhaile — leaba, cóta, dinnéar, uisce den sconna, cúram teaghlaigh.

Cad ba cheart a fheiceáil

Sórtáil sna fonsaí: téann uisce, dinnéar, codladh, cóta te, barróg/cúram agus aer úr leis na riachtanais; téann milseáin, bréagán agus cluiche scáileáin breise leis na mianta. Sórtáil ar an gclár: uisce tar éis Corpoideachais agus geansaí scoile mar riachtanais; leabhar leabharlainne agus balún lá breithe mar mhianta. Taispeánann leathanaigh na dialainne dhá riachtanas ón gcairt agus dhá mhian nach bhfuil ar an gcairt, mar phictiúir shimplí nó mar fhocail. Má deir grúpa nach bhfuil sa gheansaí ach riail, ní mór an smaoineamh a rá arís leo i bhfocail eile: tugann éadaí teas dúinn.

Míthuisceintí agus idirghabhálacha

- **Deir páistí gur riachtanas é gach rud is fearr leo — 'Teastaíonn milseáin uaim mar is breá liom iad.'** — Athfhoclaigh go séimh: coinníonn riachtanais ag fás agus i gceart sinn; is breiseáin iad mianta a thaitníonn linn. Coinnigh an cárta in aice le sé fhocal na cairte agus fiafraigh cén focal acu a oireann dó.
- **Deir daltaí nach bhfuil sa gheansaí scoile ach riail, nach riachtanas é.** — Athfhoclaigh: coinníonn éadaí te sinn, agus tá teas ar cheann dár sé riachtanas ar an gcairt fáis.
- **Ceapann daltaí nach bhfuil i mbia ach rud blasta, ní rud a úsáideann an corp.** — Nuair a chuirtear an cárta dinnéir síos, fiafraigh cad iad na rudaí a thugann bia fuinneamh don chorp chun iad a dhéanamh ar scoil — rith, súgradh agus smaoineamh — ansin greamaigh an smaoineamh sin don phlé le páirtí níos déanaí.

Difreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Ná tabhair don ghrúpa ach ceithre chárta shoiléire ar dtús — uisce, codladh, milseáin agus bréagán — agus suigh ag an mbord sin ar feadh tamaillín chun samhaltú a dhéanamh os ard ar chárta amháin a chur ina áit. • Tairg na smaointe tosaigh ó bhéal uisce/bréagán nó codladh/milseáin ionas go mbeidh dhá riachtanas agus dhá mhian ar leathanach na dialainne fós.	• Tabhair an tsraith iomlán de naoi gcárta don ghrúpa agus fiafraigh 'cén fáth?' uair amháin faoi gach cárta a chuirtear i bhfonsa agus tú ag siúl timpeall. • Spreag iad agus iad ag taifeadadh: cé acu de na riachtanais ar an gcairt a úsáideann sibh sa bhaile gach lá?	• Mínigh cárta casta amháin (cóta, barróg/cúram nó leabhar leabharlainne) don rang tar éis na sórtála sna fonsaí nó ar an gclár. • Leathnaigh an plé le páirtí: ainmnigh riachtanas amháin sa bhaile agus abair cén fáth a bhfuil sé ar an gcairt fáis.

Nasc traschuraclaim

Nasc le OSPA (aire a thabhairt dom féin) — riachtanais laethúla a ainmniú a choinníonn an corp i gceart ar maidineacha fuara scoile in Éirinn.